

Oświadczenia o charakterze żywieniowym i zdrowotnym. Rozważania w świetle wyroku TSUE z 17 grudnia 2015 r. w sprawie Neptune Distribution, C-157/14

Edyta Całka

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Polska

Streszczenie

W świetle prawa Unii Europejskiej środki spożywcze mogą być etykietowane i reklamowane z wykorzystaniem oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych. Ogólne przepisy dotyczące oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych żywności są zawarte w rozporządzeniu nr 1924/2006. Jednakże, zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie Neptune Distribution, C-157/14, w odniesieniu do oświadczeń wykorzystywanych w etykietowaniu naturalnych wód mineralnych podstawowe znaczenie ma dyrektywa 2008/54/WE. Ustanawia ona szczegółowe przepisy dotyczące stosowania oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych wód butelkowanych, w tym oświadczeń dotyczących niskiej zawartości sodu lub soli w wodzie.

Słowa kluczowe: prawo Unii Europejskiej, orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, rozporządzenie nr 1924/2006, dyrektywa 2009/54/WE, etykietowanie żywności, etykietowanie naturalnych wód mineralnych, oświadczenia żywieniowe i zdrowotne, zawartość sodu lub soli w naturalnej wodzie mineralnej

JEL: K13, K32, K33, L66, M3, Q18

Wprowadzenie

Oznakowanie żywności może zawierać informacje o charakterze żywieniowym lub zdrowotnym. Takie komunikaty przekazywane konsumentom służą realizacji podstawowych celów, takich jak: ochrona zdrowia i życia ludzkiego oraz zapobieganie wprowadzaniu konsumentów w błąd. W szczególności stosowanie przekazów żywieniowo-zdrowotnych przez producentów żywności wiąże się z zaspokajaniem konkretnych potrzeb konsumentów, dla których spożywanie niektórych środków spożywczych o określonym składzie, np. naturalnych wód pochodzenia podziemnego o ściśle określonych właściwościach (składzie chemicznym), może okazać się korzystne dla zdrowia lub wręcz przeciwnie — szkodliwe dla zdrowia i życia.¹ W tym drugim przypadku istnieją dwie grupy konsumentów najbardziej narażonych na skutki niewłaściwego spożywania określonych rodzajów żywności, w tym naturalnych wód mineralnych. Grupy te stanowią osoby starsze, z pewnymi schorzeniami

---

1. Przykładowo, naturalne wody pochodzenia podziemnego charakteryzujące się wysokim stężeniem chlorków i sodu są odpowiednie dla osób wykonujących intensywny wysiłek fizyczny i przy wysokich temperaturach, ponieważ chlorek sodu powoduje zatrzymywanie wody w organizmie. Natomiast wody z niską zawartością tych składników (< 20 mg/l) są właściwe przede wszystkim dla małych dzieci i niemowląt (Latour 2018, s. 7). Z drugiej strony spożywanie nadmiernych ilości chlorku sodu (lub sodu) może wywoływać lub zwiększać ryzyko nadciśnienia tętniczego, schorzeń sercowo-naczyniowych lub chorób nerek.

* Zob. wyrok TSUE z 2015.12.17, C-157/14, Société Neptune Distribution vs. Ministre de l'Économie et des Finances, ECLI:EU:C:2015:823.

Adresy e-mail autorów

Edyta Całka: edyta.calka@poczta.umcs.lublin.pl

oraz małe dzieci. Zazwyczaj też wskazanych grup dotyczą ograniczenia spożywania niektórych środków spożywczych, którymi mogą być np. naturalne wody butelkowane zawierające duże ilości chlorku sodu (soli).

Zgodnie z prawem Unii Europejskiej informacje o charakterze żywieniowym lub zdrowotnym tworzą trzy grupy komunikatów: informacje żywieniowe (nutrition labelling), oświadczenia żywieniowe (nutrition claims) oraz oświadczenia zdrowotne (health claims). Informację żywieniową stanowią dane na temat poszczególnych składników w produkcie, ich rodzaju i ilości. Zamieszczanie na etykiecie środka spożywczego tego typu informacji podlega ogólnemu obowiązkowi przekazywania informacji żywieniowych wprowadzonemu w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1169/2011 z 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylecia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004² (zob. art. 9 ust. 1 lit. l rozporządzenia nr 1169/2011). Niezależnie od informacji żywieniowej w oznakowaniu żywności mogą być stosowane, pod pewnymi warunkami, komunikaty żywieniowo-zdrowotne, które stanowią oświadczenia żywieniowe i zdrowotne. Oświadczenia te używane dobrowolnie (co nie oznacza, że dowolnie) zostały uregulowane w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1924/2006 w sprawie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych dotyczących żywności.³ Rozporządzenie nr 1924/2006, przyjęte w 20 grudnia 2006 r., stanowi szczególną regulację względem ogólnych norm rozporządzenia nr 1169/2011. Zgodnie bowiem z motywem 3 preambuły rozporządzenia nr 1924/2006 uzupełnia ono ogólne przepisy rozporządzenia nr 1169/2011 i ustanawia szczegółowe normy dotyczące stosowania oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych odnoszących się do żywności.

Należy zwrócić uwagę, iż rozporządzenie nr 1924/2006 oraz rozporządzenie nr 1169/2011 nie są jedynymi aktami prawa pochodnego Unii Europejskiej, które odnoszą się do stosowania oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych w znakowaniu żywności. Prawo unijne dopuszcza bowiem na zasadzie wyjątku wprowadzenie odrębnych regulacji dotyczących pewnych przekazów o charakterze oświadczeń żywieniowo-zdrowotnych w oznakowaniu żywności specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz naturalnych wód mineralnych. W tym ostatnim przypadku zastosowanie znajduje art. 7 ust. 3 rozporządzenia nr 1169/2011, według którego, na zasadzie odstępstwa przewidzianego w prawie Unii Europejskiej, w oznakowaniu naturalnych wód mineralnych (oraz żywności specjalnego przeznaczenia żywieniowego) można zamieszczać informacje na temat tych środków spożywczych, które to informacje przypisują danemu środkowi (w szczególności naturalnej wodzie mineralnej) właściwości w zakresie zapobiegania chorobom lub leczenia chorób ludzi bądź też odwołują się do takich właściwości. Powyższy wyjątek uwzględnia art. 9 ust. 2 akapit 2 dyrektywy 2009/54/WE z 18 czerwca 2009 r. w sprawie wydobywania i wprowadzania do obrotu naturalnych wód mineralnych.⁴ Wskazany przepis, odsyłając do załącznika III do dyrektywy 2009/54/WE, dopuszcza używanie w oznakowaniu naturalnych wód mineralnych ściśle określonych oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych. Ponadto przepis art. 9 dyrektywy 2009/54/WE pozwala państwu członkowskim na wprowadzenie regulacji krajowych dotyczących używania w oznakowaniu wód konkretnych oświadczeń zdrowotnych.

1. Pojęcie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych

Oświadczenia żywieniowe i zdrowotne zostały zdefiniowane w rozporządzeniu nr 1924/2006. Akt ten wprowadza jednolite unijne zasady stosowania tego rodzaju oświadczeń zawartych w przekazach rynkowych (oznakowaniu, reklamie, prezentacji) dotyczących środków spożywczych i skierowanych

2. Zob. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 304, 22 listopad 2011, s. 18.

3. Zob. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 404, 30 grudzień 2006, s. 9. Według motywu 38 preambuły rozporządzenia nr 1169/2011 „w celu zapewnienia zgodności i spójności prawa unijnego dobrowolne zamieszczanie oświadczeń żywieniowych lub zdrowotnych na etykietach żywności powinno odbywać się zgodnie z rozporządzeniem nr 1924/2006”.

4. Zob. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L 164, 26 czerwiec 2009, s. 45.

do konsumentów końcowych (finalnych) (Szymecka-Wesołowska 2015, s. 47 i nast.). Głównym celem rozporządzenia nr 1924/2006 jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów poprzez wprowadzenie gwarancji, że każde oświadczenie zawarte w przekazie rynkowym (np. umieszczone na etykiecie środka spożywczego) jest zrozumiałe, dokładne i potwierdzone naukowo. Tylko bowiem takie oświadczenia pozwalają konsumentom na dokonywanie świadomych i celowych wyborów rynkowych i żywieniowych.⁵

Z punktu widzenia legalnej definicji oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych kluczowe jest pojęcie „oświadczenie”. W świetle art. 2 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia nr 1924/2006 oświadczeniem jest każdy komunikat lub przedstawienie, łącznie z przedstawieniem obrazowym, graficznym lub symbolicznym w jakiegokolwiek formie, które stwierdza, sugeruje lub daje do zrozumienia, że dany środek spożywczy cechują szczególne właściwości. Oświadczenia, o których mowa w rozporządzeniu nr 1924/2006, muszą być prawdziwe, nie mogą być niejednoznaczne lub wprowadzające w błąd. W szczególności zgodnie z wymogami rozporządzenia nr 1924/2006 rzetelność informacji przekazywanych w oświadczeniach musi być naukowo potwierdzana w formie opinii naukowych, które wydaje Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA).

Na tle rozporządzenia nr 1924/2006 rozróżnia się dwa rodzaje oświadczeń: żywieniowe i zdrowotne. Według art. 2 ust. 2 pkt 5 rozporządzenia nr 1924/2006 oświadczeniem zdrowotnym jest „każde oświadczenie, które stwierdza, sugeruje lub daje do zrozumienia, że istnieje związek pomiędzy kategorią żywności, daną żywnością lub jednym z jej składników a zdrowiem”.⁶ Natomiast zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt 4 tego rozporządzenia oświadczenie żywieniowe to „każde oświadczenie, które stwierdza, sugeruje lub daje do zrozumienia, że dana żywność ma szczególne właściwości odżywcze ze względu na: energię (wartość kaloryczną), której dostarcza, dostarcza w zmniejszonej lub zwiększonej ilości; lub nie dostarcza, bądź substancje odżywcze lub inne substancje, które zawiera, które zawiera w zmniejszonej lub zwiększonej ilości lub których nie zawiera”.

Z uwagi na to, iż problematyka oświadczeń żywieniowo-zdrowotnych stanowiąca przedmiot niniejszego opracowania jest prezentowana w świetle wyroku TSUE w sprawie C-157/14, Neptune Distribution, który dotyczy stosowania oświadczeń żywieniowych w odniesieniu do naturalnych wód mineralnych, dalsze rozważania zostaną ograniczone do wskazanej kategorii oświadczeń.

2. Oświadczenia żywieniowe w oznakowaniu naturalnych wód mineralnych na tle rozporządzenia nr 1924/2006

Według rozporządzenia nr 1924/2006 stosowanie oświadczeń żywieniowych w oznakowaniu żywności jest uwarunkowane spełnieniem restrykcyjnych wymogów określonych w tym rozporządzeniu (Skrzydło-Tefelska 2016, s. 5 i nast.). W szczególności zgodnie z art. 8 rozporządzenia nr 1924/2006 w oznakowaniu środków spożywczych można używać tylko takich oświadczeń żywieniowych, które spełniają ogólne wymogi tego rozporządzenia oraz są wymienione w załączniku do rozporządzenia. Załącznik pt. „Oświadczenia żywieniowe i warunki ich stosowania” zawiera katalog dopuszczalnych

5. Pojęcie „przekazu rynkowego” (commercial communication) nie zostało zdefiniowane w rozporządzeniu nr 1924/2006. Wykładni tego pojęcia dokonał Trybunał Sprawiedliwości UE w wyroku w sprawie Verband Sozialer Wettbewerb zob. wyrok TSUE z 2016.07.14, C-19/15, Verband Sozialer Wettbewerb eV vs. Innova Vital GmbH, ECLI:EU:C:2016:563; pkt 29-31.

6. W wyroku w sprawie Deutsches Weintor TSUE orzekł, że podstawą kwalifikacji danego przekazu jako „oświadczenia zdrowotnego” jest istnienie związku pomiędzy danym środkiem spożywczym lub jednym z jego składników a zdrowiem. Związek ten należy rozumieć szeroko. W sprawie Deutsches Weintor Trybunał orzekał w trybie prejudycjalnym. Postępowanie główne przed sądem niemieckim, który skierował pytanie do Trybunału, dotyczyło legalności używania określenia wina jako „lekkostrawnego” (bekömmlich), sugerującego jego niską kwasowość. W szczególności wątpliwości dotyczyły tego, czy określenie wina jako „lekkostrawne” wraz ze wzmianką o jego delikatnej kwasowości stanowi oświadczenie zdrowotne co do zasady zakazane w przypadku napojów alkoholowych. W odpowiedzi na pytanie prejudycjalne Trybunał orzekł, że pojęcie oświadczenie zdrowotne obejmuje określenie, takie jak lekkostrawne, używane dla wina. Zob. wyrok TSUE z 2012.09.06, C-544/10, Deutsches Weintor eG vs. Land Rheinland-Pfalz, ECLI:EU:C:2012:526, pkt 34–38. W kwestii pojęcia oświadczeń zdrowotnych (lub żywieniowych) zob. również wyrok TSUE z 2013.07.18, C-299/12, Green-Swan Pharmaceuticals CR, vs. Státní zemědělská a potravinářská inspekce, ústřední inspektorat, ECLI:EU:C:2013:501, pkt 36 oraz wyrok TSUE z 2016.11.23, Case C 177/15, Nelsons GmbH vs. Ayonnax Nutripharm, Bachblütentreff GmbH i Bachblütentreff Ltd, ECLI:EU:C:2016:888, pkt 31.

oświadczeń, który ma charakter zamkniętej listy. Z punktu widzenia oznaczeń naturalnych wód mineralnych (które jako takie stanowią środki spożywcze) istotne są następujące oświadczenia znajdujące się na liście z załącznika do rozporządzenia nr 1924/2006:

- Niska zawartość sodu/soli — „oświadczenie, że środek spożywczy ma niską zawartość sodu/soli, oraz każde oświadczenie, które może mieć taki sam sens dla konsumenta, może być stosowane tylko wówczas, gdy produkt zawiera nie więcej niż 0,12 g sodu, lub równoważną ilość soli, na 100 g lub na 100 ml. W przypadku wód innych niż naturalne wody mineralne objęte zakresem stosowania dyrektywy 2009/54 wartość ta nie powinna przekraczać 2 mg sodu na 100 ml” (oświadczenia tego nie stosuje się zatem w odniesieniu do naturalnych wód mineralnych; można je stosować w oznakowaniu innych wód, np. wód źródłanych).
- Bardzo niska zawartość sodu/soli — „oświadczenie, że środek spożywczy ma bardzo niską zawartość sodu/soli, oraz każde oświadczenie, które może mieć taki sam sens dla konsumenta, może być stosowane tylko wówczas, gdy produkt zawiera nie więcej niż 0,04 g sodu, lub równoważną wartość dla soli, na 100 g lub na 100 ml. Tego oświadczenia nie stosuje się w odniesieniu do naturalnych wód mineralnych i innych wód” (jak zauważył Rzecznik Generalny Jääskinen w opinii w sprawie C-157/14, Neptune Distribution oświadczenia tego bezwzględnie [„wyraźnie”] nie stosuje się nie tylko do naturalnych wód mineralnych, ale również i innych wód, takich jak np. wody źródlane czy wody stołowe).⁷

3. Oświadczenia żywieniowe w oznakowaniu naturalnych wód mineralnych na tle dyrektywy 2009/54/WE

Naturalne wody mineralne stanowią legalną kategorię butelkowanych wód pochodzenia podziemnego zdefiniowaną w dyrektywie 2009/54/WE (niezależnie od tych wód dyrektywa rozróżnia dodatkową kategorię wód podziemnych, jakimi są wody źródlane).⁸ Ze względu na to, że wody podziemne mogą się cechować szczególnie dużą (lub szczególnie małą) zawartością ściśle określonych składników, legislator europejski przewidział możliwość zamieszczania dodatkowych (fakultatywnych) informacji o tych składnikach w oznakowaniu wód. W szczególności informacje, o których mowa, mogą mieć charakter oświadczeń żywieniowych.

Załącznik III do dyrektywy 2009/54/WE w zw. z art. 9 ust. 2 akapit 2 tej dyrektywy wymienia następujące oświadczenia żywieniowe, które po spełnieniu określonych wymogów ich dopuszczalności mogą być używane w oznakowaniu naturalnych wód mineralnych:

- zawiera wodorowęglany, jeżeli zawartość wodorowęglanów jest wyższa od 600 mg/l,
- zawiera siarczany, jeżeli zawartość siarczanów jest wyższa od 200 mg/l,
- zawiera chlorki, jeżeli zawartość chlorków jest wyższa od 200 mg/l,
- zawiera wapń, jeżeli zawartość wapnia jest wyższa od 150 mg/l,
- zawiera magnez, jeżeli zawartość magnezu jest wyższa od 50 mg/l,
- zawiera żelazo, jeżeli zawartość żelaza dwuwartościowego jest wyższa od 1 mg/l,
- kwasowęglowa, jeżeli zawartość naturalnego dwutlenku węgla w wodzie przy ujęciu jest wyższa od 250 mg/l,
- zawiera fluorki, jeżeli zawartość fluorków jest wyższa od 1 mg/l,
- zawiera sól, jeżeli zawartość sodu jest wyższa od 200 mg/l.⁹

Ostatnie ze wskazanych wyżej oświadczeń dotyczy naturalnych wód mineralnych o wysokiej zawartości sodu. W odwrotnej sytuacji, tzn. w przypadku stosowania oświadczeń żywieniowych dotyczących odniesień do niskiej lub bardzo niskiej zawartości sodu, dyrektywa 2009/54/WE przewiduje możliwość używania odrębnego komunikatu. Zgodnie bowiem z art. 9 ust. 2 akapit 2 dyrektywy jest dopuszczalne oznakowanie naturalnej wody mineralnej jako odpowiedniej dla diety ubogiej

7. Zob. opinia Rzecznika Generalnego N. Jääskinen w sprawie C-157/14 Neptune Distribution vs. Ministre de l'Économie et des Finances z 9.07.2015, pkt 26.

8. W kwestii definicji naturalnych wód mineralnych zob. szczegółowo: Całka (2016, s. 24 i nast.).

9. Wskazany wykaz oświadczeń żywieniowych implementuje do prawa polskiego załącznik 5 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i wód stołowych — zob. DzU z 2011 r. nr 85 poz. 466.

w sól. Oznaczenie to jest wymienione w załączniku III do dyrektywy w powiązaniu z kryterium, zgodnie z którym zawartość sodu w wodzie musi być niższa niż 20 mg/l. Należy przy tym zwrócić uwagę, iż z punktu widzenia dopuszczalności stosowania oświadczeń żywieniowych dotyczących odniesień do niskiej lub bardzo niskiej zawartości sodu w wodzie w znakowaniu naturalnych wód mineralnych nie stosuje się oświadczeń, o których mowa w załączniku do rozporządzenia nr 1924/2006, dotyczących odniesień do niskiej lub bardzo niskiej zawartości sodu/soli (zob. wyżej). W tym zakresie podstawowe znaczenie mają bowiem regulacje dyrektywy 2009/54/WE (załącznik III do dyrektywy).

Nie sposób jednak pominąć milczeniem fakt, że w rozporządzeniu nr 1924/2006 legislator unijny używa określeń „sód” lub „równoważna ilość soli”, pomimo że sól nie jest tą samą substancją co sól. Sód jest bowiem składnikiem wielu różnych związków chemicznych, a jednym z takich związków jest chlorek sodu, czyli popularna sól kuchenna.¹⁰ Natomiast dyrektywa 2009/54/WE, określając dopuszczalną ilość sodu, jaką mogą zawierać naturalne wody mineralne, w przypadku użycia oznaczenia „odpowiednia dla diety ubogiej w sól” nie dokonuje rozróżnienia postaci sodu w zależności od związku chemicznego, w którego skład sól wchodzi lub z którego on pochodzi.

Złożoność powyższych regulacji prawnych i wynikające z niej możliwości dokonania różnych form interpretacji stały się przedmiotem wykładni TSUE w wyroku prejudycjalnym w sprawie C-157/14 Neptune Distribution.

4. Stan faktyczny sprawy Neptune Distribution i pytania prejudycjalne

Stan faktyczny stanowiący podstawę wyroku prejudycjalnego TSUE w sprawie Neptune Distribution przedstawiał się następująco. Przedsiębiorca — Neptune Distribution — prowadził we Francji sprzedaż i dystrybucję naturalnych wód mineralnych „Saint-Yorre” i „Vichy Célestins” bogatych w wodorowęglan sodu (sód) i jednocześnie ubogich w chlorek sodu (sól). Na etykietach i w reklamie tych wód znajdowały się następujące komunikaty:

- „Sód w St-Yorre pochodzi przede wszystkim z wodorowęglanu sodu. St-Yorre zawiera jedynie 0,53 g soli (czyli chlorku sodu) na litr, a więc mniej niż litr mleka!!!”
- „Nie należy mylić soli z sodem — sól w Vichy Célestins pochodzi przede wszystkim z wodorowęglanu sodu, którego nie należy w szczególności mylić z solą kuchenną (chlorkiem sodu). Vichy Célestins zawiera jedynie 0,39 g soli na litr, czyli 2–3 razy mniej aniżeli litr mleka!”
- Inne oznaczenia, które miały na celu przekonanie odbiorców, że wody „Saint-Yorre” i „Vichy Célestins” są ubogie lub bardzo ubogie w sól lub w sól.

Decyzją z 5 lutego 2009 r. francuski organ kontrolny — Regionalna Dyrekcja Regionu Auvergne ds. Konkurencji, Konsumpcji i Sankcji w Związku z Nadużyciami (fr. Direction régionale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes d’Auvergne) zakwestionował legalność powyższych oznaczeń i wezwał Neptune Distribution do usunięcia ich z etykiet i z reklamy wód „Saint-Yorre” i „Vichy Célestins”. Od tej decyzji Neptune Distribution odwołał się do francuskiego Ministra Gospodarki, Przemysłu i Zatrudnienia (Ministre de l’économie, de l’industrie et de l’emploi). Na mocy decyzji z 25 sierpnia 2009 r. Minister oddalił wniesiony środek zaskarżenia. W związku z powyższymi decyzjami Neptune Distribution, zarzucając organom administracji krajowej nadużycie władzy, skierował sprawę na drogę sądową. Orzeczeniem z 27 maja 2010 r. francuski Sąd Administracyjny dla Clermont-Ferrand (tribunal administratif de Clermont-Ferrand) oddalił skargę. Wyrokiem z 9 czerwca 2011 r. Administracyjny Trybunał Apelacyjny w Lionie (Cour administrative d’appel de Lyon) utrzymał w mocy wyrok sądu I instancji. Od tego wyroku powodowa spółka wniosła kasację do francuskiej Rady Stanu (Conseil d’État).

Z uwagi na zarzuty, które zostały podniesione w kasacji i które dotyczyły stosowania przepisów prawa Unii Europejskiej odnoszących się do oświadczeń żywieniowych używanych w oznakowaniu naturalnych wód mineralnych, Rada Stanu postanowieniem z 26 marca 2014 r. postanowiła zawiesić postępowanie i zwrócić się do TSUE z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

10. Sód występujący w postaci soli może inaczej oddziaływać na organizm ludzki niż sól występujący w postaci innych związków chemicznych.

- „Czy podstawę obliczenia «równoważnej ilości soli» dla ilości sodu występującego w środku spożywczym w rozumieniu załącznika do rozporządzenia nr 1924/2006 stanowi jedynie ilość sodu, która związana z jonami chlorku tworzy chlorek sodu, czyli sól kuchenną, czy też ogólna ilość sodu zawarta we wszystkich postaciach w środku spożywczym?
- Czy w drugim przypadku przepisy art. 2 ust. 1 dyrektywy 2000/13/WE¹¹ oraz art. 9 ust. 1 i 2 dyrektywy 2009/54/WE w związku z załącznikiem III do tej dyrektywy, w świetle relacji równoważności pomiędzy sodem i solą ustalonej w załączniku do rozporządzenia nr 1924/2006, zabraniając dystrybutorowi naturalnej wody mineralnej umieszczania na etykietach i w komunikatach reklamowych wszelkich oznaczeń dotyczących niskiej zawartości soli dotyczących jego produktu bogatego jednak w wodorowęglan sodu w zakresie, w jakim oznaczenia te mogą wprowadzać nabywcę w błąd co do ogólnej zawartości sodu w wodzie, naruszają art. 6 ust. 1 akapit pierwszy TUE w związku z art. 11 ust. 1 (wolność wypowiedzi i informacji) i art. 16 (wolność prowadzenia działalności gospodarczej) Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP), jak również art. 10 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (EKPC)?”

5. Rozstrzygnięcie Trybunału

Stan faktyczny, który stał się podstawą pytań prejudycjalnych sądu francuskiego, pozwolił TSUE dokonać wykładni przepisów rozporządzenia nr 1924/2006 oraz dyrektywy 2009/54/WE dotyczących oświadczeń żywieniowych na temat niskiej zawartości sodu w naturalnych wodach mineralnych. W przedmiotowej kwestii Trybunał orzekł, iż przepisy rozporządzenia nr 1924/2006 „należy interpretować w ten sposób, że wprowadzają one zakaz stosowania w odniesieniu do naturalnych wód mineralnych i innych wód oświadczenia «bardzo niska zawartość sodu [lub] soli» i każdego innego oświadczenia, które może mieć taki sam sens dla konsumenta”. Jednocześnie Trybunał uznał, iż art. 9 ust. 2 dyrektywy 2009/54/WE w zw. z załącznikiem III do tej dyrektywy „należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on temu, by opakowania, etykiety lub reklama naturalnych wód mineralnych zawierały oświadczenia lub oznaczenia mające przekonać konsumenta, iż dane wody mają niską zawartość sodu lub soli lub iż są one odpowiednie dla diety ubogiej w sól, w wypadku gdy łączna zawartość sodu pod wszelkimi występującymi w tych wodach postaciami chemicznymi wynosi co najmniej 20 mg/l”.¹²

Jeśli chodzi natomiast o podniesioną w drugim pytaniu prejudycjalnym kwestię zgodności przepisów rozporządzenia nr 1924/2006 i dyrektywy 2009/54/WE z regulacjami KPP oraz EKPC dotyczącymi wolności wypowiedzi i informacji oraz wolności prowadzenia działalności gospodarczej, Trybunał (podobnie jak Rzecznik Generalny Jääskinen w opinii w tej samej sprawie C-157/14, Neptune Distribution) potwierdził, iż przepisy wprowadzające ograniczenia w stosowaniu oświadczeń żywieniowych dotyczących niskiej zawartości sodu w naturalnych wodach mineralnych „są właściwe i konieczne w celu zapewnienia ochrony zdrowia ludzkiego w Unii Europejskiej”. Tym samym pewna ingerencja norm rozporządzenia nr 1924/2006 i dyrektywy 2009/54/WE w wolność wypowiedzi przedsiębiorcy i udzielania przezeń informacji oraz w jego wolność prowadzenia działalności gospodarczej „jest w niniejszym wypadku proporcjonalna do zamierzonych celów”. Powyższe prowadzi do ostatecznego stwierdzenia, iż nie istnieją podstawy do tego, aby kwestionować „ważność art. 9 ust. 1 i 2 dyrektywy 2009/54 w zw. z załącznikiem III do tej dyrektywy oraz z załącznikiem do rozporządzenia nr 1924/2006”.¹³

11. Dyrektywa 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 20.03.2000 w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich w zakresie etykietowania, prezentacji i reklamy środków spożywczych. Official Journal of the European Communities, L 109, 06 May 2000, s. 29. Dyrektywa 2000/13/WE została zastąpiona rozporządzeniem nr 1169/2011.

12. Zob. pkt 56 wyroku w sprawie Neptune Distribution.

13. Zob. pkt 84–84 wyroku w sprawie Neptune Distribution.

Podsumowanie

Wyrok w sprawie Neptun Distribution ma doniosłe znaczenie praktyczne z punktu widzenia stosowania oświadczeń żywieniowych w znakowaniu naturalnych wód mineralnych. W szczególności odnosi się on do oświadczeń informujących o niskiej zawartości sodu w wodach butelkowanych. Na tym tle podstawowe zagadnienie stanowiące przedmiot komentowanego orzeczenia zmierza w istocie do rozstrzygnięcia następującej kwestii: czy jako podstawę obliczenia „równoważnej ilości soli” dla ilości sodu w środku spożywczym można uwzględnić ilość sodu, która w powiązaniu z jonami chloru tworzy sól kuchenną (chlorek sodu), czy też należy brać pod uwagę zawartą w tym środku spożywczym łączną ilość sodu we wszystkich jego postaciach. Trybunał, analizując powyższe zagadnienie, przede wszystkim uznał, że oceny przedmiotowego oznakowania należy dokonać w świetle przepisów dyrektywy 2009/54/WE, a nie rozporządzenia nr 1924/2006. Tym samym Trybunał potwierdził, iż w zakresie znakowania naturalnych wód mineralnych dyrektywa 2009/54/WE stanowi regulację szczególną względem norm rozporządzenia nr 1924/2006. Na tej podstawie Trybunał zajął stanowisko, zgodnie z którym ustalanie zawartości sodu w naturalnych wodach mineralnych winno odbywać się na tle dyrektywy „z uwzględnieniem całkowitej zawartości sodu w wodzie, niezależnie od jego postaci”. Tym samym zdaniem Trybunału w sytuacji, gdy naturalne wody mineralne, takie jak wody dystrybuowane przez spółkę Neptun Distribution, są bogate w wodorowęglan sodu (sód), nie mogą być one oznakowane w sposób wskazujący, że są ubogie w sód lub sól, w szczególności z użyciem określeń w stylu woda odpowiednia dla diety ubogiej w sód, nawet jeśli rzeczywiście są ubogie lub bardzo ubogie w chlorek sodu (sól).

Powyższe rozstrzygnięcie Trybunału należy uznać za w pełni zasadne. Przekazywanie bowiem komunikatów o niskiej zawartości soli lub chlorku sodu w naturalnej wodzie butelkowanej, która jednocześnie jest bogata w wodorowęglan sodu, może bowiem wprowadzać konsumentów w błąd co do łącznej zawartości sodu w tej wodzie.

Literatura

- CAŁKA E. (2016): *Ochrona naturalnych wód mineralnych w świetle przepisów dyrektywy 2009/54/WE*. „Europejski Przegląd Sądowy”, nr 2, s. 23–28.
- KORZYCKA-IWANOW M., WOJCIECHOWSKI P. (2017): *System prawa żywnościowego*. Warszawa, Wolters Kluwer.
- LATOUR T. (2018): *Właściwości naturalnych wód mineralnych i wód źródlanych promowane w znakowaniu — udokumentowane i niesprawdzone*. „Źródło”, t. 2, nr 56, s. 6–7.
- SKRZYDŁO-TEFELSKA E. (2016): *Oświadczenia żywieniowe i zdrowotne w prawie Unii Europejskiej a znaki towarowe*. „Europejski Przegląd Sądowy”, nr 2, s. 4–9.
- SZYMECKA-WESOŁOWSKA A. (red.) (2015): *Oświadczenia żywieniowe i zdrowotne w oznakowaniu, prezentacji i reklamie żywności. Komentarz*. Praktyczne Komentarze Lex, Warszawa, Wolters Kluwer.